

VII. ФИНАНСИ, КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА

Информацията в раздел „Финанси, кредит и застраховка“ е систематизирана в три подраздела: „Държавни финанси“, „Финанси на предприятията“ и „Кредит и застраховка“.

Подраздел „Държавни финанси“ е разработен въз основа на данни, получени от Министерството на финансите. В общия размер на приходите на държавния бюджет са включени и привлечените средства за финансиране на бюджетния дефицит.

Подраздел „Финанси на предприятията“ е разработен въз основа на данните, събирани от Националния статистически институт на база на счетоводните отчети. Информацията общо за страната и по отрасли е получена от нефинансовите държавни, общински и кооперативни предприятия. Групирането на предприятията по отрасли е извършено въз основа на преобладаващата им дейност. В табл. 9 са публикувани данни само за предприятията, приключили 1992 г. с положителен финансов резултат.

Някои сборни редове в таблиците не се изчерпват или се превишават от съставните им числа поради извършени закръгления на по-високо ниво.

Подраздел „Кредит и застраховка“ е разработен въз основа на данните от счетоводните и статистическите отчети на банковите институти, Държавната спестовна каса, Държавния застрахователен институт, БУЛСТРАД, МИК, ЗПАД „България“, ЗАД „България-живот“, ЗК „Гарант“, София-Инс, ЗПД „Витоша-АД“.

Номиналните и реалните лихвени проценти по едномесечните депозити и краткосрочните кредити (табл. 18, 19, 20 и 21) са по данни на Българската народна банка.

Реалните лихвени проценти са изчислени по следната формула:

$$R(r) = \frac{R(n) - \text{CPI}}{1 + \text{CPI}}$$

където:

$R(r)$ означава реален лихвен процент;

$R(n)$ - номинален лихвен процент;

CPI - индекс на потребителските цени.

Паричната маса (табл.23) - паричен агрегат (M2), е обобщаващ показател, характеризиращ състоянието на паричното обращение и финансовата система. Той е сума от бързоликвидни пари, влияещи непосредствено върху паричното обращение, т.нар. „тесни пари“ (паричен агрегат M1), и потенциалните (квази) пари.

Тесните пари - паричен агрегат M1, включва парите извън банките (парите в обращение) и безсрочните депозити.

Показателят „Пари извън банките“ се формира, като от паричната емисия на БНБ за съответната година се извади сумата на парите в касите на всички търговски банки.

Безсрочните депозити в банките са всички депозити, платими при поискване, прехвърляеми чрез чек или използвани по друг начин за извършване на разплащания без ограничения или глоби.

Потенциалните (квази) пари са пасиви на паричната система, които не се използват като директно средство за разплащане в даден момент, но те са паричен потенциал, който в бъдеще при определени условия може да се окаже в сферата на паричното обращение. Такива са спестовните и срочните депозити, както и депозитите в чужда валута.

Спестовните депозити са лихвоносни, непрехвърляеми депозити. Те са законово защитени при евентуален банкрут.

Срочните депозити са депозитите във финансови институции с фиксиран срок. С термина срочен депозит се означава също и депозит, който може да бъде изтеглен след предварително предизвестие. Срокът на предизвестие то е фиксиран в договора за депозит.

Депозити в чужда валута са всички депозити на резиденти, деноминирани и платими в чужда валута, независимо от вида и срочността им.

Емисията от банкноти и монети (табл.24) включва парите в касите на Българската народна банка, търговските банки, пощенските и застрахователните учреждения, касите на фирмите и други организации и парите в населението.